

ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ขององค์กรคริสเตียนในประเทศไทย

ในการดำเนินงานเพื่อวางรากฐานคริสตศาสนาแห่งนิกายโปรเตสแตนต์ในประเทศไทยนั้นกล่าวได้ว่าผู้ที่มิได้มีบทบาทอย่างสำคัญในการดำเนินงาน คือ คณะมิชชันนารี ซึ่งประกอบไปด้วยคณะบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากคริสตจักรในต่างประเทศในฐานะเป็นตัวแทนขององค์กรคริสเตียนให้เข้ามาดำเนินงานในประเทศไทย ในบทนี้จะเป็นการศึกษาถึงภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ขององค์กรคริสเตียนในประเทศไทยหรือ ความเป็นมาของมิชชันนารี

ความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของมิชชันนารี

ก่อนที่จะกล่าวถึงความเป็นมาของพวกมิชชันนารีที่ได้เข้ามาดำเนินการเผยแพร่งศาสนาในประเทศไทยนั้นควรทำความเข้าใจกับความหมายของคำว่า มิชชันนารี (MISSIONARY) คำว่า มิชชันนารีนั้นมาจากคำว่า มิชชั่น (MISSION) ซึ่งอาจแปลความหมายโดยกว้างๆ ได้ว่า

1. เป็นการส่งออกไปหรือการใช้ให้ไปประกอบกิจบางอย่างบางประการ
2. คณะบุคคลที่ส่งออกไปเพื่อประกอบธุรกิจอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างด้วยกันก็ได้

3. กิจการอันบุคคลที่ถูกส่งออกไปนั้นได้กระทำ
4. สถานที่หรือที่ทำการคณะบุคคลที่ถูกส่งออกไปประกอบกิจการนั้น ๆ
5. กิจการอันจัดขึ้นเป็นคณะเพื่อเผยแพร่การงานนั้น ๆ

จากที่กล่าวมานี้ อาจสรุปได้ว่ามิชชั่น เป็นการรับช่วงงานมาจากอำนาจส่วนใหญ่กว่าตน ซึ่งในกิจการของการเผยแพร่งศาสนาแล้วหน่วยงานที่ใหญ่และมีอำนาจเหนือมิชชั่นก็คือ คริสตจักร อันหมายถึง องค์กรที่จัดขึ้นเพื่อกิจการทางศาสนาคริสต์ มิชชั่นจึงมีลักษณะเป็นคริสตจักรประจำชาติ คือ เป็นคริสตจักรที่เมื่อตั้งอยู่ในประเทศใดย่อมแสดงว่าผู้นั้นในประเทศนั้นยอมรับว่าเป็นคริสตจักรของตนโดยแท้ อีกนัยหนึ่งก็คือ ผู้นั้นในประเทศที่มีคริสตจักรต้องยอมรับนิชอบ

ในการบำรุงรักษาตลอดจนการส่งเสริมในกิจการต่าง ๆ ของคริสตจักรทุก ๆ แห่งเพื่อความเจริญแห่งคริสตจักรของตน เช่น การจัดตั้งโครงการสำหรับปกครองคริสตจักรของตนเองมีธรรมนูญคริสตจักร (CONSTITUTION) ข้อบังคับ (BY-LAW) ตลอดจนหลักความเชื่อ (CONFESSION OF FAITH) ¹

ด้วยเหตุนี้จึงถือว่าคริสตจักรต้องมาก่อนมิชชัน หรืออีกนัยหนึ่งมิชชันเปรียบเสมือนเป็นมือของคริสตจักรนั่นเอง มิชชันเป็นคณะบุคคลที่คริสตจักรส่งออกไปเพื่อประกอบกิจการซึ่งคริสตจักรเป็นผู้มอบหมายให้ และ คณะบุคคลที่คริสตจักรส่งไปก็คือ มิชชันนารี

ในประเทศไทยมีกิจการอย่างหนึ่งของคริสตจักรคือ การเผยแพร่ศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ คริสตจักรอเมริกันเพรสไบทีเรียนได้ส่งมิชชันนารีออกมาเผยแพร่ศาสนาออกประเทศอันเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งในสายงานของคริสตจักรตั้งแต่ปี พ.ศ. 2383 อันเป็นปีแรกที่คณะกรรมการเพรสไบทีเรียนผ่า กิจการต่างประเทศได้ส่งศาสตราจารย์ วิลเลียม พี.บูแอล (REV. WILLIAM P. BUELL) มาถึงกรุงเทพฯ ในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2383 มิชชันนารีในนิกายโปรเตสแตนต์ที่เคยมาถึงประเทศไทยก่อนหน้านั้นคือ นายแพทย์คาร์ล กุตสลาฟ (CARL FREDRICH GUTZLAV, MD.) ชาวเยอรมัน และศาสตราจารย์ จากอบ ทอมลิน (REV. JACOB TOMLIN) ชาวอังกฤษซึ่งถือว่าเป็นมิชชันนารี 2 คนแรกที่บุกเบิกงานเผยแพร่ศาสนาในประเทศไทยโดยเข้ามาถึงประเทศไทยเมื่อวันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2371²

แต่อย่างไรก็ตามศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ก็ไม่ใช่เป็นคณะแรกที่เข้ามาดำเนินการเผยแพร่ศาสนาในประเทศไทยอย่างแท้จริง เพราะก่อนหน้านั้นคือ นับยอันหลังไปครั้งสมัยอยุธยาได้มีพวกบาทหลวงในศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก (ROMAN CATHOLIC) ได้เข้ามาทำการเผยแพร่ศาสนาอยู่ก่อนแล้ว แต่ด้วยควมวุ่นวายทางการเมือง

¹ เปลื้อง สุทธิคำ, "คริสตจักรประจำชาติคืออะไร, " ข่าวคริสตจักรประจำชาติ 1 (1930) : 3.

² เคนเนท อี. แวลส์, ประวัติศาสตร์โปรเตสแตนต์ในประเทศไทย 1828-1958 (พระนคร : สภาคริสตจักรแห่งประเทศไทย, 1958), หน้า 6-7

ในช่วงปลายสมัยพระนารายณ์มีผลให้พวกบาทหลวงต้องถูกขับไล่ออกไปจากประเทศไทย ซึ่งจะไม่ขอกล่าวถึงเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ช่วงนี้ไว้ในที่นี้ คริสตศาสนานิกายโปรแตสแตนต์และนิกายโรมันคาทอลิกนั้นโดยหลักความเชื่อแล้วก็เหมือนกันในแง่การประกาศข่าวดี เรื่องพระเยซูคริสต์ให้ทุกคนที่ไม่ใช่คริสตชนและนำคนเหล่านั้นให้เกิดเลื่อมใสในพระองค์ โดยถือว่าการชักนำคนนอกศาสนามาเป็นศิษย์พระเยซูนี้เป็นพันธกิจที่สำคัญและรีบด่วน¹

จากที่กล่าวมาข้างนี้จึงเป็นการแสดงให้เห็นถึงวัตถุประสงค์หลักของศาสนาคริสต์ ทั้ง 2 นิกายในการเข้ามาประกาศศาสนาในประเทศไทย ส่วนข้อแตกต่างของ 2 นิกายนี้ โดยสรุปแล้วอาจกล่าวได้ว่ามีความแตกต่างกันในด้านการตีความตามพระกัมภีร์ในเรื่องหลักคำสอนที่ว่าด้วยความรอดซึ่งเป็นสารัตถสำคัญที่ทำให้คริสตชนออกไปประกาศศาสนา คริสตชนจึงจำเป็นต้องประกาศข่าวดีนี้เพื่อให้นักทั้งหลายมาเชื่อศรัทธาในพระเยซูคริสต์ คนเหล่านั้นเท่านั้นจะได้รับความรอด แต่คำว่า "มาเชื่อศรัทธาในพระเยซูคริสต์" นี้โรมันคาทอลิกสมัยก่อนมีความเข้าใจต่างกับโปรแตสแตนต์คือ โรมันคาทอลิกเชื่อว่าเป็นการรวมทั้งคริสตจักรและเปโตร²ด้วย ดังข้ออ้างของอาร์เธอร์ จี เรนอลด์ ที่ได้คัดเอาข้อความบางตอนจากหนังสือเล่มหนึ่งของ การ์ล อาดัม มีความว่า "ความเชื่อศรัทธาในพระเยซูคริสต์คริสตจักรและเปโตร ทั้งสามอย่างนี้เป็นของกันและกัน. . . ที่ไหนมีเปโตรที่นั่นมีพระเยซูคริสต์"³ ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่านิกายโรมันคาทอลิกตระหนักถึงพันธกิจที่ได้รับมอบหมายจากพระเยซูคริสต์เป็นสำคัญ ดังจะเห็นได้จากการตั้งคริสตจักรของโรมันคาทอลิกนั้นจึงมีตำแหน่งประมุขผู้ปกครองคริสตจักรซึ่งเรารู้จักในนามของสมเด็จพระสันตะปาปา โดยให้ความสำคัญในความหมายที่ว่าที่ไหนมีสมเด็จพระสันตะปาปานั้นมีพระคริสต์

¹ สะอาด ไชยวัฒน์, การศึกษาประวัติศาสตร์เปรียบเทียบงานธรรมทูตของโรมันคาทอลิกกับโปรแตสแตนต์ในประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สุริยบรรณ, 2519), หน้า 31.

² เปโตร เป็นสาวุศิษย์คนแรกของพระเยซู

³ สะอาด ไชยวัฒน์, การศึกษาประวัติศาสตร์เปรียบเทียบงานธรรมทูตของโรมันคาทอลิกกับโปรแตสแตนต์ในประเทศไทย, หน้า 24.

ถ้าที่ไหนไม่มีสมเด็จพระสันตะปาปาที่นั่นก็ไม่มีพระคริสต์ ด้วยความเชื่อของคาทอลิกเชื่อว่าพระสันตะปาปาได้สืบตำแหน่งมาจากท่านเปโตร¹

ด้วยเหตุที่พระคริสต์ทรงมอบอำนาจบาป ให้แก่สมเด็จพระสันตะปาปาผ่านทางเปโตรดังกล่าวกว่างานธรรมทูต โรมันคาทอลิกจึงเป็นการแสวงหาผู้ที่รู้จักพระเจ้าให้เข้ามาอยู่ในคริสตจักรอันมีสมเด็จพระสันตะปาปาเป็นผู้แทนพระคริสต์เป็นประมุข

ส่วนทางนิกายโปรแตสแตนต์นั้นย้ำเรื่องความรอดทางพระเยซูคริสต์เป็นเรื่องสำคัญตามทัศนะของพระคริสตธรรมคัมภีร์ภาคพันธสัญญาใหม่คือว่า การสิ้นพระชนม์ของพระเยซูคริสต์โดยถูกตรึงบนไม้กางเขนซึ่งเป็นการทรมานนั้นเป็นการสิ้นพระชนม์เพื่อคนบาปและการคืนพระชนม์นั้นถือเป็นขบวนการแห่งการไถ่มนุษย์ออกจากบาปอย่างแท้จริง

การเน้นถึงการสิ้นพระชนม์และการคืนพระชนม์โดยมีพระคัมภีร์ยืนยันหรือทำให้นายไวน์ คริสตศาสนิกชนฝ่ายโปรแตสแตนต์ถือถือว่าเป็นสารัตถสำคัญยิ่งกว่าเหตุการณ์ใดๆ ในประวัติศาสตร์ เพราะ พระประสงค์ของพระเจ้าได้สำเร็จลงโดยเหตุการณ์นี้ดังที่ จอร์จ วิลเลียม ปีเตอร์ส แห่งพระคริสตธรรมกล่าวไว้ว่า "ถ้าปราศจากเหตุการณ์สิ้นพระชนม์และคืนพระชนม์แล้วไซ้ แม้แต่พระคริสต์ก็จะทรงเป็นพระผู้ช่วยให้ออกไม่ได้"² ดังนั้น จึงสรุปว่างานธรรมทูตของฝ่ายโปรแตสแตนต์ก็คือ การออกไปประกาศข่าวดีเรื่องแผ่นดินของพระเจ้าและความรอดในพระเยซูคริสต์ให้คนที่ยังไม่รู้จักพระองค์ทราบ เพื่อเขาจะหันกลับมาศรัทธา และ วางใจในพระองค์และเขาจะได้พ้นจากบาปทั้งสิ้นของเขา

สำหรับงานในด้านธรรมทูต การประกาศข่าวดีนี้ทางฝ่ายโปรแตสแตนต์มีความคิดเห็นเป็น 2 ฝ่ายคือ ฝ่ายหนึ่งเห็นว่า การประกาศข่าวดีเพื่อให้เกิดความศรัทธาในพระเจ้าเป็นสิ่งสำคัญอันดับหนึ่งซึ่งกลุ่มนี้จะไม่เน้นในด้านการพัฒนาสังคม วัฒนธรรม และ

¹ จากพระคัมภีร์ มัทธายบทที่ 16. 16-19 ที่ว่าพระเยซูคริสต์ทรงมอบกุญแจ ประตูลสวรรค์ให้แก่เปโตรและเชื่อว่าเปโตรใดมอญกุญแจนี้แก่พระสันตะปาปา แล้วพระสันตะปาปาก็รับสืบต่อกันมา.

² สะอาด ไชยวัฒน์, การศึกษาประวัติศาสตร์เปรียบเทียบงานธรรมทูตของโรมันคาทอลิกกับโปรแตสแตนต์ในประเทศไทย, หน้า 41.

เศรษฐกิจ มากนัก แต่จะเน้นในด้านการกลับใจมายอมรับในความเชื่อที่มีต่อพระเยซูคริสต์ เป็นสำคัญ กลุ่มนี้จึงถูกเรียกว่าเป็นพวกอนุรักษนิยม

แต่อย่างไรก็ตามก็ยังมีอีกฝ่ายหนึ่งในนิกายโปรเตสแตนต์ซึ่งถูกเรียกว่าเป็นฝ่ายเสรีนิยมนั้น เห็นว่างานธรรมทูตไม่ใช่เป็นแต่เฉพาะการประกาศข่าวดีเพื่อให้นักเกิดศรัทธาในพระเยซูคริสต์เท่านั้นแต่เห็นว่าการเอาใจใส่ต่อผู้ที่ได้รับความทุกข์ยากลำบากก็เป็นงานธรรมทูตอีกวิธีหนึ่งด้วย เหมือนกับที่พระเยซูคริสต์ได้ตรัสไว้ในพระคัมภีร์มัทธิวกายบทที่ 25. 31-46 ว่า "ซึ่งท่านได้กระทำแก่คนหนึ่งในพวกพี่น้องของเรา นี่ถึงแม้จะต่ำต้อยเพียงไรก็เหมือนได้กระทำแก่เราด้วย"¹

ปัจจุบันนี้ถึงแม้ว่าทั้งโปรเตสแตนต์และโรมันคาทอลิก จะมีเป้าหมายหลักอย่างแน่วแน่เช่นเดิมคือ การออกไปประกาศข่าวประเสริฐเกี่ยวกับความเชื่อในพระเยซูคริสต์ในดินแดนที่ยังไม่รู้จักก็ตาม แต่ทั้ง 2 นิกายก็ได้เปลี่ยนแปลงทัศนคติในการประกาศเผยแพร่คริสต์ศาสนานั่นก็คือ ไม่ได้เน้นที่จะให้คนที่ไม่ใช่คริสตชนกลับใจมาเป็นคริสตชนเพิ่มมากขึ้นแต่จะพยายามแทรกค่านิยมทางคริสต์ศาสนาเข้าไปในสังคมเป็นพยานในความรักของพระคริสต์โดยร่วมในการสร้างประเทศชาติด้วยการพัฒนาให้มีความจริงก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้เห็นได้จากผลของการสำรวจความคิดเห็นของผู้นำศาสนานิกายโรมันคาทอลิกในประเทศไทยปรากฏว่าไม่มีสักคนเดียวที่ถือว่าคริสตศาสนาที่ตั้งอยู่ในประเทศไทยนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะทำให้ชาวพุทธกลับใจมาเป็นชาวคริสต์เป็นประการสำคัญ²

¹ สะอาด ไชยวัฑฒ์, การศึกษาระวัติศาสตร์เปรียบเทียบงานธรรมทูตของโรมันคาทอลิกกับโปรเตสแตนต์ในประเทศไทย, หน้า 41.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 30.

อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงทัศนคติเช่นนี้ไม่ได้มีเฉพาะในนิกายโรมันคาทอลิกเท่านั้น ในฝ่ายของโปรเตสแตนต์ก็มีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องนี้เช่นกันดังจะเห็นจากข้อความส่วนหนึ่งในหนังสือชาวคริสต์จักรปี ค.ศ. 1970 ที่ว่า

ถึงแม้จำนวนคริสเตียนในเมืองไทยซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยจะลดน้อยลงไปแต่ปัญหานักไมนาวิคกเพราะคริสต์จักรต้องการคุณภาพของคริสเตียนไม่ใช่ปริมาณ . . . ในสมัยก่อนคริสต์ศาสนาใดชื่อว่า เป็นผู้บุกเบิกนำความเจริญมาสู่ประเทศไทยในด้านการศึกษารักษาพยาบาล และวัฒนธรรมอันดีหลายอย่าง ซึ่งใดชื่อว่าพวกคริสเตียนเป็นผู้นำคำว่าใด แต่เดี๋ยวนี้กำลังลาหลังไปทุกที่ . . .¹

จากข้อความข้างต้นนี้เป็นการแสดงให้เห็นว่าในวงของคริสต์จักรได้มีความเป็นห่วงถึงการดำเนินงานอันเป็นประโยชน์ต่อสังคม เช่น ในด้านการศึกษาและการรักษาพยาบาล ซึ่งจะได้กล่าวอย่างละเอียดในเรื่องการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ของคริสต์จักรที่มีประโยชน์ต่อสังคมพร้อม ๆ กับงานด้านเผยแพร่ศาสนาในภายหลังต่อไป

๕ เพราะฉะนั้นหลักคำสอนเรื่องงานธรรมทูตที่พบในพระคัมภีร์จึงเป็นแนวคิดสำหรับคริสตชนในการทำงานคือ การเดินทางออกไปประกาศความเชื่อในพระเยซูคริสต์ในดินแดนที่ยังไม่รู้จักดังเช่นการเดินทางเข้ามาในประเทศไทยของบรรดาศาสนทูตในคริสต์ศาสนาทั้ง 2 นิกายคือ โรมันคาทอลิกเป็นนิกายที่เข้ามาเป็นครั้งแรกเมื่อกลางคริสต์ศตวรรษที่ 16 และ นิกายโปรเตสแตนต์ที่กำลังทำการศึกษายู่ในได้เข้ามาในประเทศไทยครั้งแรกในคริสต์ศตวรรษที่ 19 หลังนิกายโรมันคาทอลิกถึง 300 ปี² แต่ศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์นั้นก็แตกกิ่งก้านสาขาออกไปอีกหลายนิกาย เช่น เมธอดิสต์ แบพติสต์ เพรสไบทีเรียน ลุง-

¹ ชาวคริสต์จักร 23 (กรกฎาคม 1970) : 13.

² ก่อนคริสต์ศตวรรษที่ 16 มีเพียงนิกายเดียวคือ โรมันคาทอลิก (ซึ่งนิกายนี้ได้เข้ามายังประเทศไทยเมื่อต้นปี พ.ศ. 2098) เพราะโปรเตสแตนต์อันหมายถึง การปฏิรูปโดยคริสตจักรได้ประกาศการปฏิรูปเมื่อเริ่มปี ค.ศ. 1517.

กรีเคชั่นแนล, ดีไซเปิล และ ลูเทอแรน เป็นต้น¹

ถึงแม้ว่านิกายโปรเตสแตนต์จะแตกกิ่งก้านสาขาออกไปมากมายเช่นนี้ก็ตามแต่
ทุกนิกายก็ยังรับนับถือพระเจ้าองค์เดียวกัน รับนับถือศีลบัญญัติสมาและศีลมหาสนิทด้วยกัน
จะมีแตกต่างออกไปก็เกี่ยวกับหลักปกครองคริสตจักร และ หลักข้อเชื่อปลีกย่อยเท่านั้น

บรรดามิชชันนารีที่เข้ามาดำเนินการเผยแพร่ศาสนาในประเทศไทยที่จะได้
กล่าวถึงนี้ส่วนมากเป็นมิชชันนารีจากคณะเพรสไบทีเรียนซึ่งเป็นนิกายที่ใหญ่มากนิกายหนึ่ง
มีคริสตศาสนิกทั่วโลกประมาณ 40 ล้านคน² นิกายเพรสไบทีเรียนปกครองโดยแบ่งออกเป็น
คริสตจักรหลาย ๆ คริสตจักรรวมกันเข้าเรียกว่า คริสตจักรประจำภาค (PRESBYTERY)
และคริสตจักรประจำภาครวมกันเรียกว่า SYNOD (ซึ่งของไทยเราไม่มี)³ สภาคริสต-
จักรเป็นสถาบันสูงสุดในการปกครองและบริหารงานของคริสตจักรทั้งหมดในประเทศนั้น ๆ
เช่น สภาคริสตจักรในประเทศไทยซึ่งตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2477 ควบคุมคริสตจักรทั้งสิ้น
จำนวน 208 แห่งใน 14 ภาคในปัจจุบัน

คณะเพรสไบทีเรียนมีศูนย์กลางการบริหารงานในสหรัฐอเมริกาดำเนินการ
ประกาศพระกิตติคุณของพระเยซูทั้งภายในและภายนอกประเทศผ่านองค์การทั้ง 4 คือ⁴

1. BOARD OF CHRISTIAN EDUCATION
2. BOARD OF FOREIGN MISSION
3. BOARD OF NATIONAL MISSION
4. BOARD OF PENSIONS

ในจำนวนองค์การทั้ง 4 นี้ที่เกี่ยวข้องกับคณะมิชชันนารีที่ออกไปทำงานในต่างประเทศรวม
ทั้งหมดทำงานในประเทศไทย คือ BOARD OF FOREIGN MISSION ซึ่งต่อไปนี้จะเรียก
สั้น ๆ ว่า บอร์ดฯ ซึ่งมีวัตถุประสงค์สำคัญ ดังต่อไปนี้

¹ ลูอี กูญาบุง, "บอร์ด ออฟ ฟอร์เรน มิชชัน คืออะไร," ข่าวคริสตจักร
7 (1955) : 21.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 22.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 21.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 22.

1. เพื่อประกาศพระกิตติคุณ พระเยซูคริสต์ไปยังทั่วโลกและชักชวนให้ประชาชนทั้งหลายกลับใจเป็นส่วนหนึ่งของพระองค์

2. เพื่อรวบรวมบรรดาสาธุศิษย์ตั้งกล่าวก่อตั้งขึ้นเป็นคริสตจักรอันแข็งแรง สามารถที่จะเลี้ยงตนเองปกครองตนเองและมีกำลังประกาศพระกิตติคุณต่อไปได้

3. เพื่อที่จะร่วมมือร่วมงานกับบรรดาคริสตจักรเหล่านั้นานที่สุดเท่าที่จำเป็นในการเผยแพร่ประกาศกิตติคุณในประเทศนั้น ๆ ต่อไป

จากวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้บอร์คฯ จึงได้ส่งมิชชันนารีออกไปทำงานทั่วทุกมุมโลก นอกจากจะส่งมิชชันนารีแล้วบอร์คฯก็ยังคงส่งเงิน ยารักษาโรค เครื่องมือในการประกาศ มีการจัดตั้งโรงเรียนโรงพยาบาลหลายร้อยแห่งขึ้นทั่วโลก อันถือว่าเป็นวิถีทางแห่งการประกาศด้วย จากสถิติจำนวนมิชชันนารีในปี พ.ศ. 2498 บอร์คฯมีมิชชันนารีประมาณ 1,200 คน ประจำอยู่ในประเทศต่าง ๆ รวม 34 ประเทศซึ่งรวมทั้งประเทศไทยด้วย คณะมิชชันนารีที่ประจำอยู่แต่ละประเทศก็ได้จัดตั้งกรมการภารงานขึ้น เรียกว่ามิชชัน เมื่อนับในปี พ.ศ. 2498 บอร์คฯมีมหาวิทยาลัยอยู่ภายใต้สังกัด 23 แห่ง โรงเรียนมัธยม รวม 100 โรงเรียน ประถมรวม 608 โรงเรียน โรงพยาบาล 47 โรงเรียนและ คลินิกอีก 45 แห่ง ในบรรดาโรงเรียนเหล่านี้ในปีหนึ่ง ๆ ได้มีส่วนอบรมนักเรียนราว ๆ 100,000 คน โดยในปีหนึ่ง ๆ หน่วยงานต่าง ๆ ของบอร์คฯนี้สามารถติดต่อและประกาศไปยังประชาชนถึง 650,000 คน¹ บอร์คฯได้ก่อตั้งเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายในปี พ.ศ. 2380 ด้วยเหตุที่บอร์คฯเป็นนิติบุคคลจึงสามารถเป็นเจ้าของในกรรมสิทธิ์ที่ดินได้ทั้งโรงเรียน โรงพยาบาล ตลอดจนคริสตจักรต่าง ๆ ในประเทศไทย บอร์คฯดำรงฐานะเป็นเจ้าของในทรัพย์สินต่าง ๆ ซึ่งทางบอร์คฯก็มีนโยบายในอันที่จะโอนทรัพย์สินให้แก่สภาคริสตจักรในประเทศนั้น ๆ ดังเช่น มูลนิธิในสภาคริสตจักรแห่งประเทศไทยก็ได้รับโอนทรัพย์สินจากบอร์คฯ โดยปกติแล้วบอร์คฯได้รับงบประมาณจากสภาคริสตจักรแห่งสวิตเซอร์แลนด์ในสหรัฐอเมริกาคราว ๆ ปีละ 130 ล้านบาท เงินจำนวนนี้ก็ได้แจกจ่ายไปยังคณะมิชชัน 34 ประเทศดังกล่าวมาแล้วซึ่งสำหรับประเทศไทยก็มีส่วนได้รับเงินตกปีละราว ๆ 3 ล้านบาทเศษ

¹ สุธี คุณานุภกร, "บอร์ค ออฟ ฟอร์เรน มิชชัน คืออะไร," หน้า 22.

โดยแบ่งเป็นเงินประเภทบำเพ็ญบำนาญของผู้ดูแลคริสตจักร ศาสนาจารย์ ตลอดจนมิชชันนารีเสีย 1 ล้าน 2 แสนบาท นอกนั้นก็เหลือเป็นเงินเดือน ค่าเช่าบ้าน เงินบำรุงโรงเรียน โรงพยาบาล และ เงินนักเรียนทุนตลอดจนกิจการของคริสตจักรในส่วนของมิชชันซึ่งตัวเลขดังกล่าวเป็นของเมื่อปี พ.ศ. 2498 มาแล้ว โดยปัจจุบันนี้ความช่วยเหลือคือด้านการเงินที่ได้รับจากต่างประเทศนั้นได้ลดน้อยลงไปกว่าเดิมเนื่องจากคริสตจักรในประเทศไทยต้องรับผิดชอบในการเลี้ยงตนเอง นอกจากนั้นคณะกรรมการบอร์ดประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 50 คน เป็นหญิงเสีย 16 คน ชาววาส 16 คน และเป็นศาสนาจารย์ 18 คน โดยทุกคนไม่ได้รับเงินตอบแทนจากบอร์ดฯเลยทุก ๆ 3 ปี สมาชิกจำนวน 1 ใน 3 ต้องถึงกำหนดออกแล้วเลือกคนเข้ามาแทนตามกฎ ทางบอร์ดฯมีประธาน 1 คน เทียบเท่ากับประธานสภา มีรองประธาน 3 คน เป็นหญิง 1 ชาววาส 1 คน และศาสนาจารย์อีก 1 คน โดยพวกนี้ไม่มีเงินเดือน

ที่ทำการของบอร์ดฯตั้งอยู่ที่นิวยอร์กประเทศสหรัฐอเมริกาสร้างในปี พ.ศ. 2436¹ หน่วยงานของบอร์ดฯแยกเป็น²

1. FOREIGN DEPARTMENT ทำหน้าที่ดูแลติดต่องานกับมิชชันนารี และมิชชันนารีทั่วโลก
2. HOME BASE DEPARTMENT ติดต่อคริสตจักรเพรสไบทีเรียนในสหรัฐอเมริกาเนื่องจากว่าคริสตจักรเป็นผู้อุดหนุนเงินทองแก่บอร์ดฯ
3. MEDICAL DEPARTMENT ดูแลการป่วยไข้ของมิชชันนารี และคนงาน โดยมีนายแพทย์ตลอดจนนางพยาบาลประจำ
4. MISSIONARY PERSONEL DEPARTMENT มีหน้าที่เสาะหาผู้เหมาะสมมาเป็นมิชชันนารี
5. TREASURY DEPARTMENT ดูแลเกี่ยวกับเงินทองตลอดจนบัญชี และสถิติต่าง ๆ

¹ สุทธิ อัญญากร, "บอร์ด ออฟ" "เอเรน มิชชัน" คืออะไร, " หน้า 24.

² เรื่องเดียวกัน.

จากที่กล่าวมานี้เพื่อที่จะให้เข้าใจถึงความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของมิชชันนารีในฐานะที่เป็นองค์คริสตศาสนที่เข้ามาดำเนินงานในประเทศไทยภายใต้สภาคริสตจักรเพรสไบทีเรียนในสหรัฐอเมริกา สำหรับประเทศไทยการดำเนินงานของมิชชันนารีจากคณะเพรสไบทีเรียนนั้นนับว่ามีผลงานมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าทำงานในประเทศไทยนานที่สุด แม้ว่าจะมารับช่วงงานต่อจากคณะอื่นที่เข้ามาก่อนปี พ.ศ. 2383 ถึงกล่าว ปี พ.ศ. 2500 อเมริกันเพรสไบทีเรียนมิชชันได้สลายตัวลง แต่มิชชันนารีขององค์การนี้ก็ยังคงอยู่ทำงานในประเทศไทยโดยเปลี่ยนชื่อเป็นผู้ร่วมงาน

โดยสรุปแล้วจะเห็นได้ว่ามิชชันนารีหาได้สลายตัวไปตามองค์การด้วยไม่แต่กลับหลอมตัวเข้าร่วมงานกับคริสเตียนของสภาคริสตจักรในประเทศไทย ซึ่งในปัจจุบันนี้ก็ยังคงร่วมงานกับคริสเตียนไทยอยู่

X วิวัฒนาการของคริสตจักรโปรเตสแตนต์ในประเทศไทย

ดังได้กล่าวมาแล้วว่าก่อนหน้าที่มิชชันนารีจากคณะอเมริกันเพรสไบทีเรียนจะเข้ามาดำเนินการเผยแพร่ศาสนาในประเทศไทยนี้ ได้มีมิชชันนารีผู้บุกเบิกงานคริสตศาสนา 2 คนแรกซึ่งเข้ามาประเทศไทยเมื่อวันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2371 คือ นายแพทย์ คาร์ล กุตสลาฟ ชาวเยอรมันจากสมาคมมิชชันนารีเนเธอร์แลนด์ และ ศาสตราจารย์ จากอบ ทอมลิน ชาวอังกฤษจากสมาคมมิชชันนารีแห่งลอนดอน ทั้ง 2 คน ได้เดินทางมาถึงกรุงเทพฯ และเริ่มงานสอนศาสนา โดยในระยะแรกได้ประกาศศาสนาแก่บรรดาชาวจีนที่อาศัยอยู่ในไทยก่อนเป็นเวลาประมาณเกือบ 4 ปี ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเกือบจะไม่ประสบผลสำเร็จเลย ในอันที่จะเปลี่ยนใจผู้คนให้หันมายอมรับในศาสนาคริสต์ได้โดยปรากฏว่ามีชาวจีนชื่อ บุญดี เพียงคนเดียวเท่านั้นที่เข้ารับความเชื่อในปี พ.ศ. 2375

ในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2374-พ.ศ. 2390 รวมเวลา 16 ปี ได้มีมิชชันนารีคณะต่าง ๆ เข้ามาดำเนินการเผยแพร่ศาสนาและปฏิญาณเพื่อประโยชน์ต่อสังคมไทยเป็นระยะ ๆ มิชชันนารีที่คนไทยรู้จักดีในขณะนี้คือ นายแพทย์ แคน บีช บรัดเลย์ ปฏิบัติงานอยู่ระหว่าง พ.ศ. 2383-2412 กิจการของมิชชันนารีในระยะนี้ยังขาดความต่อเนื่องบางครั้งต้องเลิกกิจการไปชั่วคราวแล้วกลับมาเริ่มต้นกิจการใหม่ ทั้งนี้เพราะมีอุปสรรคขัดข้อง

อาทิเช่น คริสตจักรในต่างประเทศซึ่งให้การสนับสนุนมองเห็นว่าการดำเนินงานเผยแพร่ศาสนาในประเทศไทยไม่ได้ผลจึงหยุดให้ความช่วยเหลือ การดำเนินงานของมิชชันนารีอเมริกันเพรสไบทีเรียนได้เริ่มหยั่งรากอย่างเป็นทางการใน พ.ศ. 2390 โดยมีมิชชันนารีซึ่งเป็นทูจ๊กกันดีดังเช่น นายแพทย์ ซามูเอล เรย์โนลด์ เฮาส์ (SAMUEL REYNOLDS HOUSE, MD.) และศาสตราจารย์ สตีเฟน แมตตูน (REV. STEPHEN MATTOON) เป็นต้น ได้เป็นผู้ดำเนินการ¹

อย่างไรก็ตามสำหรับการดำเนินงานของบรรดามิชชันนารีจากคณะอเมริกันเพรสไบทีเรียนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2390 นี้ หมอบริดจ์เลย์ได้มีบทบาทอย่างสำคัญในการให้ความช่วยเหลือแนะนำในเรื่องต่าง ๆ ในฐานะที่เป็นมิชชันนารีซึ่งเข้ามาอยู่ในประเทศไทยมาเป็นเวลานาน อาทิเช่น การสร้างความไว้วางใจตลอดจนความพอใจให้แก่รัฐบาลไทยเพื่อความสะดวกในการดำเนินงาน ตัวหมอบริดจ์เลย์เป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นมิชชันนารีที่ทำประโยชน์ให้แก่สังคมไทยโดยเป็นผู้นำความเจริญในด้านการแพทย์ตามแบบสมัยใหม่เข้ามาแนะนำแก่คนไทยเป็นครั้งแรกคือ การปลูกฝีป้องกันไข้ทรพิษซึ่งหมอบริดจ์เลย์นำมาทดลองสำเร็จเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2383² นอกจากนี้ผลงานที่สำคัญและเป็นทูจ๊กดีอีกอย่างหนึ่งก็คือ ในด้านการพิมพ์โดยที่หมอบริดจ์เลย์เป็นผู้ริเริ่มออกหนังสือพิมพ์เป็นคนแรกในเมืองไทยชื่อว่าหนังสือพิมพ์บางกอกเรคคอร์ดเดอร์ (BANGKOK RECORDER) สิ่งนี้อาจเป็นการแสดงให้เห็นถึงความไว้วางใจที่มีต่อหมอบริดจ์เลย์นั้นจะเห็นได้จากข้อความตอนหนึ่งจากจดหมายเหตุของรัชกาลที่ 4 ซึ่งมีพระบรมราชโองการถามหมอบริดจ์เลย์เกี่ยวกับธรรมเนียมตลอดจนกฎหมายบ้านเมืองในสหรัฐอเมริกาว่า

¹ เคนเบท อี. แวลส์, ประวัติศาสตร์โปรแตสแตนต์ในประเทศไทย 1828-1958, หน้า 26-27.

² ยอร์ช ฮอว์ส เฟลคัส, หมอเฮาส์ในสมัยรัชกาลที่ 4, แปลโดยกองคริสเตียนศึกษาสภาคริสตจักรในประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร : สภาคริสตจักรในประเทศไทย, 1961), หน้า 2.

. . . การถามข้อถามมายังหมอบรัดเลย์เป็นความลับเงี้ยว ๆ อย่างวุ่นวายไป
 ความสำเร็จอย่างพึงสติปัญญาท่านคอกจึงถามมาก็เพราะพวกยุโรปและอเมริกา
 ทั้งหลายที่ปวงที่อยู่ในกรุงเทพฯ จะได้อ่านนานมากเหมือนตัวท่านไม่มีชนบทรณนิยม
 ทางฝ่ายสยามท่านก็ได้เรียนมากกว่าผู้อื่น . . .¹

นอกจากหมอบรัดเลย์แล้ว ก็ยังปรากฏว่ามีมิชชันนารีคนอื่น ๆ ก็สามารถทำตัว
 ให้เป็นที่ไว้วางใจแก่รัฐบาลไทยได้เป็นอย่างดี ดังเช่น ศาสนาจารย์ เจสส์ แคสเวลล์
 (REV. JESSE CASWELL) ได้รับเชิญให้เป็นผู้ถวายการสอนภาษาอังกฤษ และวิทยา-
 ศาสตร์แก่เจ้าข้าวมงกุฎขณะยังทรงผนวชอยู่ที่วัดบวรนิเวศน์ โดยทรงศึกษาอยู่ราว 18 เดือน
 ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าบรรดามิชชันนารีนอกจากจะเข้ามาประกาศศาสนาแล้วยังทำสิ่ง
 อันเป็นสาธารณะประโยชน์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่พอใจแก่รัฐบาลและประชาชนชาวไทย ดัง
 จะเห็นได้จากพระราชดำรัสตอนหนึ่งของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่มีต่อ
 เรื่องนี้ว่า ". . . พวกครูสอนศาสนาชาวอเมริกันเหล่านี้เป็นคนยุติธรรมแล้วตรงไปตรง
 มาเสมอพวกเขาไม่เคยเข้ามายุ่งเกี่ยวกับกิจการภายในของรัฐบาลหรือก่อให้เกิดความยุ่ง
 ยากลำบากใด ๆ ต่อคนชาวสยาม. . ." ² จากความไว้วางใจดังกล่าวนี้มิว่าได้ออกให้
 เกิดผลดีแก่การขยายงานเผยแผ่คริสต์ศาสนาเข้าไปในส่วนต่าง ๆ ของประเทศโดย
 เฉพาะในภาคเหนือ และภาคใต้ ซึ่งจะได้กล่าวถึงต่อไป

ในช่วงระยะเวลา 30 ปีแรกประมาณตั้งแต่ปี พ.ศ. 2371 ถึง พ.ศ. 2402
 การดำเนินงานประกาศศาสนาเมื่ออยู่ในกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียงเท่านั้น เป็น
 ที่ปรากฏว่าการเปลี่ยนศาสนาในหมู่ชนชาวไทยนั้นเป็นสิ่งที่ยากลำบากจึงจะเห็นได้ว่าชาว
 ไทยเข้าเป็นคริสต์ศาสนิกชนคนแรกเมื่อ พ.ศ. 2402 อันเป็นที่ 30 ตั้งแต่มิชชันนารีคนแรกมา
 ถึงเมืองไทย มีสซิสเตอร์ธ่า แมคฟาร์แลนด์ (MRS. BEPTHA MCFARLAND) ผู้ซึ่งเป็น
 มิชชันนารีที่สำคัญคนหนึ่งได้บันทึกไว้ว่า

¹ ชาญ., ร. 4 เลขที่ 357 พระบรมราชโองการเรื่องการถามหมอบรัดเลย์
 การตั้งโรงพิมพ์หนังสือพิมพ์ (ไม่ปรากฏ จ.ศ.)

² แอ็บซ็อด โคว์ มอฟเฟ้ท, แผ่นดินพระจอมเกล้า, แปลโดย นิจ ทองโสภิต
 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สมาคมสังคมนักศาสนกรแห่งประเทศไทย 2520), หน้า 201.

มิชชันนารีคณะเพรสไบทีเรียนมาตั้งกรุงเทพฯ (1840) แต่ทำงานตลอด 19 ปีเต็ม สหายรวมงานที่เป็นแพทย์สโตนทำงานกับชาวสยามและชาวจีนแต่ทุ่มเทกับชาวจีนมากกว่าเขาได้ชาวจีนหลายคนมาเป็นคริสต์ ส่วนมิชชันนารีเพรสไบทีเรียนทำงานด้วยความอดทนอย่างที่สุด. . . แต่ไม่มีผลงานให้เห็นควายตาเลย สิบเก้าปีเป็นเวลาที่ยาวนานสำหรับผลแรก. . . แนอนเมื่อใดคนหนึ่งมาเป็นคริสต์พวกเขาจะต้องมีความปีติอย่างที่สุด. . .¹

ถึงแม้ว่ามิชชันนารีจะไม่ประสบผลสำเร็จในการชักนำชาวไทยให้เข้ารับนับถือศาสนาของเขาก็ตาม แต่บรรดามิชชันนารีก็ไม่ได้ทอดทิ้งในการที่จะดำเนินงานอันเป็นความศรัทธาของตนต่อไป นับแต่ พ.ศ. 2404 เป็นต้นไปได้ขยายงานเผยแพร่ศาสนาไปยังภาคต่าง ๆ ของประเทศภายใต้การนำของมิชชันนารีที่สำคัญคือ ศาสนาจารย์ ดาเนียล แมคกิลวารี่ (REV. DANIEL MCGILVARY) ผู้ที่ได้รับการยกย่องจากคริสตศาสนิกชนไทย ในฐานะผู้บุกเบิกงานวางรากฐานคริสตศาสนาในภาคโปรแตสแตนต์โดยเฉพาะในภาคเหนือ ซึ่งท่านผู้นี้ได้เข้ามาถึงเมืองไทยเมื่อ พ.ศ. 2401 หลังจากนั้นครอบครัวของท่านก็ได้ทำการเผยแพร่ศาสนาอยู่ในประเทศไทยนานกว่าครึ่งศตวรรษ² นอกจากนี้ก็มีมิชชันนารีผู้ร่วมงานบุกเบิกการดำเนินงานประกาศศาสนาในส่วนภูมิภาคอีกหลายท่านที่สำคัญ เช่น ศาสนาจารย์ สตีเฟน ยอร์ช แมคฟาร์แลนด์ (REV. STEPHEN GEORGE MCFARLAND) ศาสนาจารย์ จอห์น เอ เอकिन (REV. JOHN. A. EAKIN) เป็นต้น

การดำเนินงานประกาศศาสนาในส่วนภูมิภาคนี้เช่นเดียวกับในส่วนกลางคือ บรรดามิชชันนารีได้ทำการประกาศศาสนาไปพร้อม ๆ กับการรักษาพยาบาลแก่ผู้ป่วยและ

1) MAEN PONGUDOM, "APOLOGETIC AND MISSIONARY PROCLAMATION :

EXEMPLIFIED BY AMERICAN PRESBYTERIAN MISSIONARIES TO THAILAND (1828

-1978) EARLY CHURCH APOLOGISTS : JUSTIN MARTYR, CLEMENT OF ALEXANDRIA

AND ORIGIN, AND THE VENERABLE BUDDHADASA BHIKKHU, A THAI BUDDHIST

MONK APOLOGIST" (PH.D DISSERTATION UNIVERSITY OF OTAGO, 1979), P.27.

² เคนเนท อี. แวลส์, ประวัติศาสตร์โปรแตสแตนต์ในประเทศไทย 1828-1958, หน้า 62.

การให้การศึกษากับประชาชนอันเป็นวิธีการในการดำเนินงานเพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์หลักของมิชชันนารี เกี่ยวกับการพยายามผลักดันให้หันมายอมรับความเชื่อในคริสต์ศาสนา ซึ่งจะได้กล่าวถึงอย่างละเอียดในตอนต่อไป

จะเห็นได้ว่าคณะเพรสไบทีเรียนได้มีบทบาทอย่างสำคัญในการวางรากฐานคริสต์ศาสนานิกายโปรเตสแตนต์ในประเทศไทย จากการขยายงานไปในดินแดนต่าง ๆ ของประเทศรวมทั้งการตั้งคริสตจักร โรงพยาบาล และโรงเรียนในดินแดนต่าง ๆ จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2477 ทางคณะอเมริกันเพรสไบทีเรียนได้พิจารณาเห็นว่าการทำงานประกาศศาสนาในประเทศไทยมีความเป็นปึกแผ่นพอสมควรแล้วโดยปรากฏว่าในขณะนั้นมีจำนวนสมาชิกชาวไทยทั้งหมดจำนวน 9,421 คนจากคริสตจักรทั่วประเทศ 60 แห่ง¹ จึงสนับสนุนให้มีการก่อตั้งสภาคริสตจักรประจำชาติไทยขึ้นเพื่อจะได้รับผิดชอบตนเอง ด้วยเหตุนี้สภาคริสตจักรในประเทศไทย (CHURCH OF CHRIST IN THAILAND) หรือชื่อย่อว่า C.C.T. จึงถูกก่อตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2477 อันถือเป็นคริสตจักรประจำชาติ (NATIONAL CHURCH) ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์สำคัญประการหนึ่งของทางบอร์ด² สำหรับการดำเนินงานประกาศศาสนาในต่างประเทศเพื่อที่จะก่อตั้งคริสตจักรแห่งชาตินั้น ๆ ให้มีความสามารถที่จะเลี้ยงตนเอง ปกครองด้วยตนเอง และมีกำลังประกาศพระกิตติคุณต่อไปได้³ และต่อมาในวันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2500 คือ 23 ปี หลังจากเมื่ออเมริกันเพรสไบทีเรียนมิชชันในประเทศไทยได้สลายตัวเข้ารวมอยู่ในสภาคริสตจักรในประเทศไทย³ แสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบของคริสตจักรไทยมากขึ้นตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ จากการสลายตัวขององค์การมิชชันดังกล่าวมีผลให้คริสต์ศาสนิกชนไทยมีโอกาสดำเนินงานต่อจากบรรดามิชชันนารีชาวต่างประเทศซึ่งเปลี่ยนเป็นผู้ร่วมงานหรือ

¹ แผนกจดหมายเหตุ, วิทยาลัยนายพิเชียงใหม่, RECORDS OF ACTIONS OF THE SIAM MISSION - DECEMBER 1935.

² เปลื้อง สุทธิคำ, "เป็นความประสงค์ของใครที่จะให้ตั้งคริสตจักรประจำชาติแห่งสยาม," ข่าวคริสตจักรประจำชาติ 1 (1930) : 2.

³ ศรีชัย ชัยรัตน์, "อเมริกันเพรสไบทีเรียนสลายตัว," ข่าวคริสตจักร 9 (กรกฎาคม 1957) : 4.

ที่ปรึกษาในกิจการงาน ส่วนนโยบายตลอดจนวิธีการบริหารงานนี้อยู่ในความรับผิดชอบของสภาคริสตจักรในประเทศไทยภายใต้คณะกรรมการผู้บริหารชาวไทย การสลายตัวขององค์กรอเมริกันเพรสไบทีเรียนจึงอาจกล่าวได้ว่ามิชชันหรือตัวแทนของคริสตจักรอเมริกันเพรสไบทีเรียนในประเทศไทยเท่านั้นที่หายไปแต่คริสตจักรเพรสไบทีเรียนยังมีอยู่คือ เป็นลักษณะแห่งความร่วมมือในการทำงานระหว่างคริสตจักรอเมริกันเพรสไบทีเรียนกับคริสตจักรในประเทศไทยเหลือเพียงผู้แทนบอร์คฯ 1 คน (FIELD REPRESENTATIVE) เพื่อประสานงานระหว่างคริสตจักรทั้ง 2 ส่วน บรรดามิชชันนารีที่ยังคงอยู่ก็มีฐานะเป็นสมาชิกในคริสตจักรใดคริสตจักรหนึ่งเท่าเทียมกับสมาชิกคนไทย เนื่องจากทางบอร์คฯ ในสหรัฐอเมริกาไม่ได้ช่วยเหลือด้านการเงินและค่าใช้จ่ายของบรรดามิชชันนารีที่มาร่วมงานกับคริสตจักรไทยอย่างแต่ก่อนแล้ว เพียงแต่ยังคงช่วยเหลือคริสตจักรในประเทศไทยเกี่ยวกับด้านการเงินและบุคคลในบางเรื่องที่คริสตจักรไทยขอมาและทางบอร์คฯ พิจารณาเห็นสมควรเท่านั้น แสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบของคริสตจักรไทยมากยิ่งขึ้น

นอกจากคณะเพรสไบทีเรียนแล้วก็ยังมีนิกายโปรเตสแตนต์อีก 8 คณะซึ่งได้เข้ามาดำเนินการเผยแพร่คริสต์ศาสนาในประเทศไทยได้เข้าร่วมมืออยู่ภายใต้สภาคริสตจักรในประเทศไทย²

1. คณะแบพติสต์เหนือ (NORTHERN BAPTIST) ซึ่งได้เข้ามาดำเนินงานในประเทศไทยก่อนคณะเพรสไบทีเรียนเข้ามาตั้งแก่ปี พ.ศ. 2376 ซึ่งงานของคณะนี้ได้เจริญอยู่เป็นเวลา 60 ปี (พ.ศ. 2376-2436) โดยเฉพาะในหมู่คนจีนคือ ในปี พ.ศ. 2425 มีคริสตจักร 6 แห่ง และโบสถ์ 7 แห่งในหมู่ชาวจีนแต่พอถึงปี พ.ศ. 2436 งานของคณะนี้ต้องสิ้นสุดลงเนื่องจากไม่มีมิชชันนารีดำเนินต่อ³

¹ แผนกจดหมายเหตุ, วิทยาลัยพายัพเชียงใหม่, RECORDS OF THE A.F.M RG. 001/78 (9).

² "รายงานเลขาธิการสภาคริสตจักรในประเทศไทย ค.ศ. 1952-1962," ข่าวคริสตจักร 16 (มกราคม 1963) : 37.

³ สะอาด ไชยวัฒน์, การศึกษาประวัติศาสตร์เปรียบเทียบงานธรรมทูตของโรมันคาทอลิกกับโปรเตสแตนต์ในประเทศไทย, หน้า 210.

ต่อมาในปี พ.ศ. 2495 คณะอเมริกันแบพติสต์มิชชั่นได้ตั้งขึ้นใหม่อีกแต่โดยมากแล้วทำงานกับชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงและชาวจีนแต้จิ๋วในจังหวัดภาคเหนือ จังหวัดกาญจนบุรี และ ชลบุรี ซึ่งมีโบสถ์ โรงเรียน และ โรงพยาบาลหลายแห่ง ในปัจจุบันก็มีมิชชันนารีที่ทำงานอยู่ในประเทศไทยหลายสิบคน¹

2. คณะดีไซเบิลส์ คณะนี้เริ่มทำงานกับพวกมอดูในประเทศพม่าต่อมาเมื่อมอดูอพยพเข้ามาในประเทศไทยก็ได้ติดตามเข้ามาเผยแพร่คริสต์ศาสนากับชาวมอดูด้วยเช่นที่จังหวัดนครปฐม คณะนี้ได้ตั้งโรงเรียนและคริสตจักรที่นั่น²

3. คณะมาร์เบอร์เกอร์มิชชั่น (หรือคูเคอแรน เยอรมัน) มิชชั่นคณะนี้มาถึงประเทศไทยในปี พ.ศ. 2496 และตั้งสำนักงานอยู่ที่จังหวัดพะเยามิชชันนารีของคณะนี้โดยมากเป็นชาวเยอรมันและได้มาประจำอยู่ตามสภานับต่าง ๆ ของสภาคริสตจักรในประเทศไทยและได้ร่วมงานกับคณะอื่นในการประกาศโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับคณะโอ เอ็ม เอฟ

(O.M.F)⁵ (OVERSEAS MISSIONARY FELLOWSHIP)

4. คณะเบนอไนท์

5. สหภาพคริสตจักรในประเทศฟิลิปปินส์

6. สภาคริสตจักรในประเทศญี่ปุ่น

7. คริสตจักรเพรสไบทีเรียนแห่งเกาหลี

8. สภาคริสตจักรภาคใต้ของอินเดีย (แองกลิกัน)

นอกจากนี้ยังมีบางคณะที่ทำการเผยแพร่ศาสนาในประเทศไทยแต่ไม่ได้สลายตัวเข้าร่วมในสภาคริสตจักร เช่น

1. คณะแบพติสต์ใต้

2. คณะเซเวนธ์เดย์ แอดเวนติสต์ คณะนี้ได้เข้ามาเผยแพร่ศาสนาใน

¹ SUTHEP CHAIWIVAN, 1973 CHRISTIAN DIRECTORY (BANGKOK : SUTHEP CHAIWIVAN, 1973), P. 6.

² IBID., P. 19.

³ IBID., P. 11-14.

กัณดารแถบภาคเหนือของประเทศไทยโดยประกาศศาสนาในกลุ่มพวกชาวเขา เช่น เผ่าแม้ว
เข่า และ ลื้อ ในเขต 3 จังหวัดของภาคเหนือ คือ เชียงใหม่ เชียงราย และ น่าน¹

8. คณะ โอ เอ็ม เอฟ (OVERSEAS MISSIONARY FELLOWSHIP) คณะ
นี้ได้เข้ามาในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2494 ในปัจจุบันนี้เป็นคณะที่มีศาสนทูตหลายร้อยคน
ทำงานตั้งแต่ภาคเหนือจนถึงภาคใต้ทำงานกับชาวเขาเกือบทุกเผ่า มีศูนย์อบรมพระคัมภีร์
แห่งหนึ่งที่จังหวัดพะเยา มีโรงพยาบาล 3 แห่ง อยู่ในภาคเหนือ ภาคกลาง และ ภาคใต้
คณะนี้ไม่ได้ตั้งคริสตจักรเป็นของตนเอง แต่ก็ทำงานประกาศศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพ²
โดยประกาศอย่างจริงจังกับคนทุกระดับ

9. คณะคริสตจักรของพระคริสต์ คณะนี้เป็นคณะเล็กแต่ก็มีบทบาทในการเผย
แพร่ไปเรื่อยเลย โดยเฉพาะในจังหวัดเชียงรายและเชียงใหม่ และการประกาศมักเน้น
ในเรื่องบังเกิดใหม่ คณะนี้นักจะแข่งขันสมาชิกของคริสตจักรที่อยู่ในความดูแลของคณะอื่น³

10. คณะเพ็นเตคอสต์ ทำงานทางภาคใต้และภาคตะวันออกของประเทศไทย
มีแผนกบรรณศาสตร์ และแผนกออกอากาศ "ทางชีวิต" มีโรงเรียนอบรมพระคัมภีร์ที่จังหวัด
สุราษฎร์ธานีด้วย⁴

นอกจากคณะต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วก็ยังมีคณะเล็ก ๆ อีกหลายคณะ ซึ่งมีบุคลิก-
ฉากรไม่มากนัก จึงดำเนินการเผยแพร่มากมายไม่ค่อยมีประสิทธิภาพ และไม่มีสถาบันตั้งขึ้น
อย่างถาวร เช่น คณะชุมชนของพระเจ้า และคณะพี่น้องคริสตชน เป็นต้น⁵

สำหรับสภาคริสตจักรในประเทศไทยนั้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 เป็นต้นมาอาจ
กล่าวได้ว่าการบริการกิจการทุกแผนกอยู่ในความรับผิดชอบของคนไทย คริสเตียนไทยเป็น

¹ เคนเนท อี แวลส์, ประวัติศาสตร์โปรเตสแตนต์ในประเทศไทย 1828--
1958, หน้า 257.

² SUTHEP CHAWIVAN, 1973 CHRISTIAN DIRECTORY, P. 11.

³ IBID., P. 14.

⁴ IBID., P. 14-15.

⁵ สะอาด ไชยวัฒน์, การศึกษาประวัติศาสตร์เปรียบเทียบงานธรรมทูตของ
โรมันคาทอลิกกับโปรเตสแตนต์ในประเทศไทย, หน้า 213.

หัวหน้าคริสตศาสนิกชนทุกแห่งภายใต้การควบคุมของสภาคริสตจักร¹ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่จะให้คนไทยได้ดำเนินงานโดยอิสระตามวัฒนธรรมและประเพณีอันเหมาะสม จะเห็นได้ว่าในระยะ 5 ปีมานี้ การเลี้ยงตนเองของสภาฯ ได้ก้าวหน้าขึ้นมาก คือ จากปี พ.ศ. 2520 สามารถเลี้ยงตนเองได้ คิดเป็นเปอร์เซ็นต์คือ 54 % จนถึงปีงบประมาณ 2524 จะสามารถเลี้ยงตนเองได้ถึง 75 % และ ประมาณว่าในปี พ.ศ. 2526 นี้คงจะสามารถเลี้ยงตนเองได้ถึง 80 %² นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าองค์กรคริสตจักรไทยยังได้มีความเจริญก้าวหน้าด้วย จากสถิติจำนวนสมาชิก และ คริสตจักรทั่วประเทศในปัจจุบันนี้ได้เพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 208 คริสตจักร 80 หมู่บ้าน และมีสมาชิก 30,895 คน โดยจัดแบ่งเป็น 14 ภาค³

ศูนย์วิทยพัชรากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹คู่มือโครงการทำงานของสภาคริสตจักรในภาคผนวก.

²"สภาพลการเลี้ยงตนเอง, "คู่มือการประชุมสภาคริสตจักรในประเทศไทย สมัยสามัญครั้งที่ 16 ณ. โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย, 22-25 ตุลาคม 1๐80 (พิมพ์คัด).

³เรื่องเดียวกัน.